

NIGERIA — POLITIK OCH EKONOMI

Av civ.ing. JAN E. BERGLUND och civ.ing. LARS HALLDÉN

Då NIGERIA i oktober månad 1960 blev självständigt, framställdes landet på många håll som den västliga världens hopp på den svarta kontinenten. Samtidigt höjdes emellertid även varnande röster inför de politiska sprängladdningar, som fanns samlade i Nigeria. Frigörelsen från England skedde strax efter det att Kongokonflikten tvingat västeuropeerna att revidera sin uppfattning att det svarta Afrika fortfarande var tämligen lugnt, och vissa farhågor yppades, att Nigeria skulle gå samma kaos till mötes som Kongo. Under de två år som gått sedan frigörelsen har Nigeria nästan helt lyckats hålla sig borta från tidningarnas första sidor. Landet har med andra ord haft förmånen att utvecklas under relativt stabila politiska och ekonomiska förhållanden, dvs. relativt andra afrikanska länder.

Ur svensk synpunkt har landet blivit intressant genom att NIB har fått medel för tekniskt bistånd under nästa budgetår.

Nigeria är till ytan ungefär dubbelt så stort som Sverige och har ca 40 miljoner invånare uppdelade på en mängd olika stammar. De

flesta stammarna har egna språk och för närvarande lär över 250 olika språk talas i Nigeria och dessa är så pass olika att grannstammar ofta inte kan förstå varandra. Den icke svarta delen av befolkningen uppgår blott till ca 25 000 och några rasproblem existerar inte. Däremot kan man liksom på de flesta håll i Afrika tala om en mycket stark stamrivalitet.

Nationalistiska strömningar blev märkbara i Nigeria liksom i flera andra afrikanska länder i slutet av fyrtioalet och femtioalet upplevde flera författningskonferenser, som gradvis gav landet ökad självstyrelse. Engelsmännens politik var att utnyttja den organisation, som redan fanns i stammarna, och på dess grund bygga en federal författning. Tvistefrågan blev, och är fortfarande, hur många delstater den nya nationen skulle bestå av. Till slut lyckades engelsmännen förmå nigerianerna att enas om tre delstater.

Den norra regionen upptar över hälften av landets yta, och där bor halva dess befolkning. Den är starkt muhammedansk och regeras av de konservativa emirerna. Bild-

ningsnivån och levnadsstandarden är lägre än i det övriga landet. Den största befolkningsgruppen tillhör hausafolket.

Den östra regionen är den minsta av de tre regionerna; dess befolkning är huvudsakligen ibos.

Den västra regionen domineras av yoruba, som är de mest utvecklade bland landets befolkning. Detta har till resultat att de även flyttat in framför allt i Norra Regionen och där ofta blivit anställda i förvaltningen. Inom denna region ligger Nigerias huvudstad Lagos, som dock i likhet med t. ex. Washington D. C. förvaltas direkt av den federala regeringen.

Enligt författningen begränsas den federala regeringens ansvarsområde till i huvudsak: penningväsende, tullfrågor, utrikespolitik, försvar, polisväsende, post och kommunikationer. Övriga områden handhas av de regionala regeringarna.

Statsöverhuvud är den engelska drottningens generalguvernör, som utnämner premiärministern och har rätt att upplösa parlamentet. Premiärministern är i första hand ansvarig inför representanthuset med 312 medlemmar. Senaten väljs av de regionala parlamenten och varje region har 12 representanter. Representanthusets medlemmar väljes direkt av folket.

I varje region finns en guvernör med befogenheter motsvarande generalguvernörens. Premiärministern i regionen kallas för »premier»

för att skiljas från »the prime minister». Parlamentet består av två kamrar, en folkvald och en bestående av stamhövdingar.

I landet finns tre stora partier, som vart och ett huvudsakligen representerar en region.

Northern People's Congress (NPC) är störst i Norra Regionen och därmed i hela landet. Partiledare är premiärministern i Norra Regionen, prins Sir Ahmadu Bello, Sardauna av Sokoto. Landets premiärminister, som också kommer från detta parti, heter Sir Abubakar Tafawa Balewa.

National Council of Nigerian Citizens (NCNC) är framför allt ibos parti. Ledare för partiet och premiärminister i Östra Regionen är Dr. Okpara, medan partiets tidigare ledare, Dr. Azikiwe, nu är generalguvernör.

Action Group (AG) har fått sina flesta röster från Västra Regionens yorubas och har varit det enda av partierna, som lyckats med att bygga upp en nationell partiapparat.

Partiställningen i representanthuset är för närvarande följande:

NPC	142
NCNC	89
AG	73
Oberoende	8

Skillnaden mellan partierna är mycket liten. De är samtliga moderata med NPC som det mest konservativa och AG som det mest radikala partiet.

Den federala regeringen består av NPC och NCNC i koalition under ledning av NPC, medan AG står i oppositionsställning.

Det största politiska problemet har varit frågan om skapandet av nya delstater. Den federala regeringen har beslutat upprätta en ny stat, Mellan-Västra Regionen, som skall avskiljas från Västra Regionen. Detta motsätter sig på det bestämdaste Västra Regionens regering, dvs. AG, som hävdar, att i så fall skall även de båda andra regionerna delas upp. Det lär finnas krav på nya stater även inom dessa. De båda övriga regionerna motsätter sig emellertid detta. Frågan om upprättandet av Mellan-Västra Regionen kommer att prövas av domstol.

Nigerias första stora politiska kris har emellertid uppkommit på annat vis. Hövdingen Awolowo, ledare för AG, blev, när landet fick sin självständighet, ledare för oppositionen i det federala parlamentet och avgick då som premiärminister i Västra Regionen. Han efterträddes på denna post av hövdingen Akintola. Akintola störtades från premiärministerposten i början av 1962, delvis beroende på fiendskap med Awolowo. Detta ledde till splittring inom AG och Akintolas anhängare förhindrade att någon ny premiärminister tillsattes. I slutet av maj råkade de båda grupperna i handgemäng under en session i parlamentet, och den federala regeringen ingrep då och suspen-

derade författningen. Den tillsatte även en guvernör, Senator Majekodunni, som enväldigt styrde regionen fram till årsskiftet. Guvernören var lyckligtvis själv en yoruba och tycks ha skött styrandet bra. Undantagstillståndet är nu upphävt och administrationen och det politiska livet sker åter helt författningenligt.

Då undantagstillståndet infördes förvisades de båda hövdingarna och Awolowo anklagades och dömdes för korruption. Medan Akintola ännu var förvisad bildade han ett nytt parti, United People's Party (UPP), som anses ha möjligheter att tävla med AG om väljarnas gunst i Västra Regionen. Regionen styrs nu av en koalition av UPP och NCNC och den nya regeringen har visat sig betydligt mer samarbetsvillig mot den federala regeringen än den tidigare AG-regeringen. AG och därmed hela den federala oppositionen har blivit mycket svårt skakad genom det inträffade och torde behöva tid på sig för att återvinna sin styrka och balans. I vilken utsträckning yorubas kommer att stödja det nya partiet UPP istället för AG kommer dock först nästa val att upplysa om. Den federala regeringen har ingripit mycket bryskt i denna fråga och man kan alltid spekulera om i vilken utsträckning detta varit dikterat av rättspatos eller önskan att kväva landets opposition. En efterdyning av korruptionsskandalen kring Awolowo har frågan om hövdingen

Enahoros utlämnande från England blivit. Enahoro, som tillhör AG, flydde till England, då korrup-tionen kring Awolowo avslöjades.

Även på det utrikespolitiska om-rådet har Nigeria försökt hålla en moderat kurs och tillhör Monrovia-gruppen. Detta har lett till beskyll-ningen från president Nkrumah, att Nigeria skulle vara styrt av im-perialismens marionetter. Nigeria har i sin tur beskyllt Ghana för in-blandning i landets inre angelägen-heter. Vad som är sant i denna be-skyllning är svårt att avgöra, men det är troligt att vissa AG-ledare har haft kontakter med Ghana.

Nigeria avböjde, liksom övriga tidigare brittiska områden i Afrika, association med EEC, då Englands EEC-förhandlingar var aktuella. Man ansåg, att ett associationsavtal kan medföra politiska band, och man vill därför inskränka sig till ett handelsavtal och hoppas uppnå samma ekonomiska förmåner ge-nom detta som genom associering.

Det största politiska faromomen-tet i Nigeria torde vara, att den nu-varande moderata politiken inte skulle ge tillräckligt snabba resul-tat. Man skulle då kunna riskera, att politiska radikaler kunde kom-ma att stå upp och kräva en ny politik, som skulle ge snabbare re-sultat. Det kan därför vara anled-ning att se vilka förutsättningar och förväntningar man har på den nu förda politiken.

En rapport från världsbanken 1955 var grunden till den första

stora långtidsplanen, för 1955-1961. Denna lade huvudvikten vid de of-fentliga tjänsterna. De fundamen-tala förutsättningarna för expan-sion: vägar, kraftförsörjning och skolor saknades. Under tiden 1955-62 ökade de offentliga utgifterna från £69 miljoner till £163 miljo-ner och den årliga ökningen av na-tionalprodukten hölls kring 4 %. Ökningen av nationalinkomsten per capita stannade vid 2,5 %. In-vesteringarnas andel steg under samma tid från 11,5 % till ca 15 % av nationalinkomsten.

Den nya planen, gällande 1962-1968, godkändes under våren 1962 efter mycket långa diskussioner mellan de olika regeringarna. For-mellt består den av fyra olika pla-ner, en för den federala regeringen och en för var och en av de re-gionala regeringarna. Planerna är dock uppgjorda inom en gemensam ram, och avvägningen har gjorts mellan de olika regeringarnas öns-ke mål.

Planerna bygger på ett anta-gande om en fortsatt årlig tillväxt av 4 % och en årlig konsumtions-ökning av 3 %. Genom folkökning-en reduceras dock ökningen per capita till 1 %. Investeringsnivån skall fortsätta att ligga på ca 15 % av nationalprodukten. Dessutom har man gjort vissa antaganden om priser, både på den inhemska och exportmarknaden. Man har därefter kommit fram till att totalt £677 miljoner skall investeras un-der sexårsperioden. En av de

främsta strävandena vid uppgörandet av planen har varit, att investeringarna skulle riktas till sådana områden, där de kunde väntas ge en snabb avkastning.

Av investeringarna skall den federala regeringen göra 61 % (£412,5), medan resten fördelas mellan regionerna. Fördelningen mellan olika ändamål är följande:

Jordbruk	14 %
Handel och övrig ind.	13 %
Elektricitet, kommunikationer och bevattning	45 %
Utbildning	10 %
Socialutgifter	11 %
Förvaltningskostn.	7 %

För att börja bakifrån avser nigerianerna att sänka förvaltningskostnaderna från 29% i den förra planen till 7%. För att uppnå detta har de för avsikt att föra en drastisk besparingspolitik, bl. a. skall tjänstemännens löner sänkas.

Huvuddelen av de sociala frågorna, liksom skolfrågorna, sorterar under de regionala regeringarna. Dessa har något skurit ner sina tidigare mycket ambitiösa utbildningsprogram. Dels saknar Nigeria de erforderliga resurserna för en kraftig utbyggnad av skolväsendet, dels skulle man ha saknat möjligheter att sysselsätta dem som lämnat skolorna. Dessa strömmar i allmänhet till städerna, där de hoppas kunna tjäna en betydligt bättre utkomst. Planerna avser dock att göra krafttag även på undervisningsområdet.

Liksom de flesta utvecklingsländer har Nigeria mycket dåligt utvecklade basindustrier. Den industrialisering, som har kommit igång, har istället riktats mot konsumtionsvaruområdet, där man har försökt att ersätta import med egen tillverkning, ofta med användande av importerade halvfabrikat.

Det väsentliga undantaget utgör cementindustrin. Den högt uppdrivna byggnadsaktiviteten har krävt stora mängder av cement. På kort tid har tre cementfabriker vuxit upp i olika delar av landet. Dessa har tillsammans en produktionskapacitet på ca 500 000 ton. Marknaden fortsätter dock att expandera, och utbyggnader av befintliga fabriker och anläggningar av nya fabriker planeras. Dessa företag drives i samarbete mellan nigerianska och utländska intressen.

Byggnadsboomen har även medfört ett uppsving för de många små sågverk, som arbetar för hemmakonsumtion. Dessa finnes spridda över hela landet. I Sapele i Västra Regionen finns Västafrikas enda plywoodfabrik, vilken har en ganska ansenlig export till Nigerias grannländer.

Någon verkstadsindustri i vår mening existerar knappast. De små företag, som finns, tillverkar oljetankar, fat, dörr- och fönsterramar av metall, spik och korrugerad plåt, produkter, som inte kräver något större tekniskt kunnande och föga kapitalkrävande maskinanskaff-

ning. Dessutom finns tre verkstäder för montering av cyklar, en stor produkt i Nigeria, en fabrik för hopsättning av lastbilar, samt en fabrik för montering av symaskiner. De flesta av dessa fabriker är belägna i de södra delarna av landet och många av dem i närheten av Lagos. Detta är naturligt med hänsyn till att samtliga är beroende av tillförsel utifrån för sin materialförsörjning, samt att de största avsättningsområdena också ligger i de södra delarna.

Textilindustrin har sina rötter i byarna, där kvinnorna fortfarande spinner och väver. Detta har, i Kanu-området i Norra Regionen, blivit grunden för en industri, som bygger på inhemsk bomull, och som nu har en kapacitet av ca 30 miljoner m tyg per år. Mindre fabriker finnes även i andra delar av landet.

Nigeria har tre cigarrettfabriker, som delvis använder inhemsk tobak. Likaså finnes flera relativt stora bryggerier.

Livsmedelsindustrin är av ringa omfattning. Den består huvudsakligen av oljepressar, en köttkonserverfabrik och några fryshus. Ur svensk synpunkt är det intressant att notera, att ett svenskt företag, Swedish African Milk Company utanför Lagos, framställer mjölk ur importerad torrmjök.

Man väntar, att industriinvesteringarna skall öka med 8% per år under planen. Det största projektet är regleringen av Niger. I det första

stadiet kommer detta att ske genom en stor damm vid Kainji till en kostnad av £68 miljoner. I senare stadier kommer ytterligare dammar att byggas. Dessa skall inte bara ge elektricitet utan skall också öka Nigers segelbarhet samt ge möjligheter till irrigation. I viss mån har denna damm blivit symbol för framåtskridandet i Nigeria.

Ett annat stort projekt är ett planerat stålverk. Detta skall per år producera 125 000 ton stål, som skall framställas från nigerianskt kol och malm. Det kommer att förbruka 13% av den kraft, som kommer att genereras vid Nigerdammen. Ett oljeraffinaderi håller på att uppföras och skall tagas i bruk 1964 och kommer att få en kapacitet av $1\frac{1}{4}$ – $1\frac{1}{2}$ miljon ton per år.

Transportapparaten skall upp- rustas väsentligt, både vad det gäller vägar, järnvägar och hamnar. Vägarerna är i mycket dålig kondition, men det största problemet är av internationell art: järnvägarna har börjat visa förlust. Man hoppas dock kunna avhjälpa detta genom rationaliseringar.

Jordbruket har fått en relativt liten del av investeringarna. Anledningen är den låga avkastningen på investeringar i jordbrukssektorn och de misslyckade försök man har gjort vid försök till mekanisering i stor skala. Man har istället koncentrerat ansträngningarna på att lära jordbrukarna bättre brukningsmetoder samt få fram bättre sädeslag och boskapsraser. Där-

igenom hoppas man kunna höja jordbrukets avkastning utan stora kapitalinvesteringar.

Finansieringen av programmet är naturligtvis det stora problemet, och med den står eller faller samtidigt hela projektet. I planen har man tänkt sig följande lösning.

	£ miljoner
Ej förbrukat anslag	25,0
Nigerianska resurser tillgängliga för investering	259,0
Antagen utländsk hjälp	338,8
Brist	53,7
	<hr/>
	676,5

Hela planen är mycket ambitiös och verkar i det väsentliga realistisk. Frågan är emellertid, om alla dessa investeringar verkligen hinner komma till stånd inom den beräknade tidsrymden. Om så icke är fallet, innebär ju detta, att resurserna inte blir så ansträngda som beräknat.

Amerikanerna har trätt fram och erbjudit sig att bistå med \$300 miljoner under sexårsperioden. Likaså har England och Västtyskland förklarat sig villiga att bistå. Dessutom har utländska intressenter visat stort intresse för investeringar i Nigeria. 1960 uppgick dessa till 300 miljoner kronor. De utländska investeringarna underlättas genom skattelindringar, import- och tullreduktioner och skyddstullar. Ett visst dilemma torde dock uppstå, då regeringen troligen blir tvungen

att höja skatterna för att klara av sin del av investeringarna, vilket naturligtvis inte ses med blida ögon av de utländska intressena. Möjligheterna att erhålla de erforderliga utländska valutorna torde dock vara goda, trots att handelsbalansen är kraftigt negativ.

Förutsättningarna för att genomföra planen torde vara stora på villkor att landet kan behålla sin enhet och politiska stabilitet. Ett splittrat Nigeria skulle sakna de erforderliga resurserna för att genomföra ett program av denna storleksordning. Politisk oro skulle dessutom medföra, att landet miste mycket av den good-will som det nu besitter ute i världen, och det internationella kapitalet skulle tveka om att utveckla landets resurser. Frågan är dock, om målsättningen för en ökning av nationalprodukten med 4% årligen är tillräcklig. Med hänsyn till den årliga befolkningsökningen av 2% innebär detta att nationalprodukten ökar med blott 2% årligen per capita. Nationalinkomsten per capita uppgår idag till ca 450 kr. För att denna skall komma upp i samma nivå som Ghanas, behövs omkring 30 års utveckling i nuvarande takt. Kommer Nigerias folk att ha tålamod att vänta så länge? Nigerianerna själva hävdar, att det stora födelseöverskottet inte är något bekymmer i deras land, då de har stora outnyttjade landområden. Men i en agrarekonomi av Nigerias typ får inte en folkökning

en expansiv effekt utan resulterar huvudsakligen i att den dolda arbetslösheten ökar. Nigeria måste därför, om det vill ha en ökad expansionstakt, inom en snar framtid inrikta sig på att åstadkomma en sänkning av födelsetalen, dvs.

man måste införa någon form av familjeplanering. Detta skulle öka förutsättningarna för att Nigeria skall komma att infria de förväntningar, som ställs inom och utom landet.